

Tautosakos darbų XLVI tome dėmesys telkiamas į klasikinės tautosakos tekstų prasmes ir reikšmes, kurias šįkart gvildena folkloristai, mitologai, etnolingvistai.

Gražus sutapimas, kad, minint pirmojo lietuvių mįslių rinkinio, sudaryto Kleopo Jurgelionio, publikavimo šimtmetį, šiai trumpųjų pasakymų tautosakai skirti du straipsniai. Aelita Kensminienė, pasitelkusi analogus kitų tautų folklore, kitus tautosakos žanrus ir papročių medžiagą, tiria mįslių pradžios ir pabaigos formules, gilindamasi į pačių mįslių struktūrą, aptariamų formulių ištakas ir kaitos procesus. Marija Zavjalova atkreipia dėmesį į iki šiol mažai tirtą lietuvių mįslių vaizdyną ir jo mitologinį kontekstą, analizei pasirinkdama šio žanro kūrinius, kuriuose per gyvūnų įvaizdžius užmenamas namas. Etnolingvistiniams tyrimams atstovauja Jūratės Lubienės straipsnis, kuriame, derinant lingvistikos, tradicinės kultūros ir mikologijos faktus, aptariami šnekamojoje lietuvių kalboje ir tarmėse vartojami paniabudės (*Phallus impudicus*) pavadinimai. Į pasakojamąją tautosaką šiuosyk žvelgiama ne tik iš folklorinės, bet ir iš mitologinės perspektyvos. Daiva Vaitkevičienė, mitologinių rekonstrukcijų šaltiniu pasirinkusi stebuklines pasakas, atveria, kaip jose įprasmin-ta mirusiojo vėlės įsikūnijimo forma, priklausanti nuo jo palaidojimo vietos, koreliuoja su skirtingais laidojimo būdais. Radvilė Racėnaitė, analizuodama tradicines etiologines bei mitologines sakmes ir padavimus, siekia atskleisti folklorinį atminties vietų supratimą, išryškindama, kaip skirtinguose naratyvų žanruose įtvirtinami su kraštovaizdžiu sąveikaujantys prisiminimai apie praeitį ir regimosios aplinkos vertinimai.

Šiame tome – ir pirmą kartą Lietuvoje vykusio jau 16-ojo Tarptautinės pasakojamosios tautosakos tyrinėtojų draugijos (ISFNR) kongreso atgarsiai: spausdinamas vengrų folkloro profesoriaus Vilmoso Voigto papildytas įžanginis plenarinis pranešimas, kuriame apžvelgiama folkloro naratyvų tyrimų situacija, aptariant ir svarbiausius lietuvių tautosakininkų darbus.

Skyrelyje „Iš archyvų“ publikuojami Kosto Aleksyno parengti Lietuvos istorijos instituto Etnografijos sektoriaus 1951 metų posėdžių protokolai, atspindintys, kaip buvo rengiama pirmoji „tarybinė“ mokykloms skirta lietuvių tautosakos chrestomatija.

Kalendorinės sukaktys mums suteikia progą prisiminti folkloristikai reikšmingus asmenis, suaktualinti jų palikimą, atsigręžti į folkloro objektu tapusius ar jo raidai įtaką dariusius istorinius įvykius. Pažymint 200-ąsias Liudoviko Adomo Jucevičiaus gimimo metines, publikuojamas Gražinos Kadžytės tekstas, primenantis svarbiausius jo gyvenimo faktus ir kraštotylinę veiklą. Jūratės Šlekonytės rašinys skirtas suomių folkloristo, vieno iš istorinio-geografinio metodo kūrėjų Kaarle's Krohno 150-osioms gimimo metinėms paminėti.

Skyrelyje „Iš ekspedicijų patirties“ iki šiol buvo dalijamasi naujausių tradicinės kultūros lauko tyrimų įspūdžiais, patirtimis ir atradimais. Šįkart pristatome Vy-kinto Vaitkevičiaus ir Evelinos Simanavičiūtės parengtus Balio Buračo 1929 metų vasaros ekspedicinės kelionės užrašus. Įvairių humanitarinių disciplinų atstovams aktuali publikacija iliustruojama parengėjų kruopščiai parinktomis B. Buračo da-rytomis nuotraukomis, gražiai papildančiomis užrašuose pateikiamą informaciją ir kartu liudijančiomis neatsiejamą teksto ir fotoaparatu fiksuotų vaizdų ryšį.

Tikimės, kad žurnalo skaitytojų sudomins ir naujasis skyrius „Iš knygų lentynos“. Jame supažindiname su kai kuriomis folkloristų bendruomenei aktualiomis neseniai išėjusiomis knygomis ir naujais faktais apie senus leidinius: Kostas Aleksy-nas, aptikęs tais pačiais metais išėjusių Prūsijos lietuvių dainų (1905) egzempliorių su kitokia „Priekalba“; svarsto, iš kur galėję atsirasti tie skirtumai; Giedrė Bufie-nė dalijasi įspūdžiais apie epistolinio žanro leidinį – paskelbtą dviejų folkloristikos grandų, Alano Dundeso ir Wolfgango Miederio, susirašinėjimą; Povilas Krikščiūnas analizuoja straipsnių apie šiuolaikinį rusų folklorą rinkinį, susitelkdamas prie lietu-vių folkloro tyrėjams reikšmingesnių tyrimų.

Kaip jau įprasta, tome recenzuojami ir anotuojami lietuvių ir užsienio autorių mokslo veikalai, su tradicine kultūra susiję leidiniai, šįkart – ir tautosakos garso įrašų publikacija: Lietuvių literatūros ir tautosakos institute parengta kolektyvinė monografija Homo narrans: folklorinė atmintis iš arti (2012), Kauno Vytauto Di-džiojo etnologų kolektyvinis tyrimas Šiuolaikinis moksleivių folkloras (2013), že-maičių etniškumo paieškoms skirta Petro Kalniaus knyga Žemaičiai: XX a.–XXI a. pradžia (2012), visapusiškai latvių migracijos temą pristatantis anglų kalba išleis-tas straipsnių rinkinys Oral History: Migration and Local Identities (2011), Pra-no Bieliausko Dienoraštis. 1920–1957 (2012), numatomo tęsti leidinio Žemaičių kultūros savastys I tomas (2012), Kauno Jono Pauliaus II gimnazijos folkloro an-samblio įrašyta kompaktinė plokštelė Lietuviškos dainos (2012–2013).

Kronikoje referuojama apie šių metų antrąjį pusmetį Lietuvoje vykusius svarbes-nius su folkloristika ir tradicine kultūra susijusius mokslo renginius ir įvykius, ko-legos iš Latvijos supažindina su šiemetėje, jau tradicine tapusioje Krišjano Baruono konferencijoje svarstytomis aktualijomis, kartu primindami apie kitais metais minė-simą Latvių tautosakos archyvo 90 metų sukaktį ir kviesdami į ta progą numatomą surengti tarptautinę konferenciją.